

OSLOMET

Effekten av tidlig

barnehagestart

på barns kognitive og sosiale utvikling

Erik Eliassen // sluttkonferanse

Hvorfor er vi opptatt av når barn bør begynne i barnehage?

De første leveårene er en spesiell fase i menneskers utvikling. Det er den perioden i livet hvor hjernen utvikles raskest.

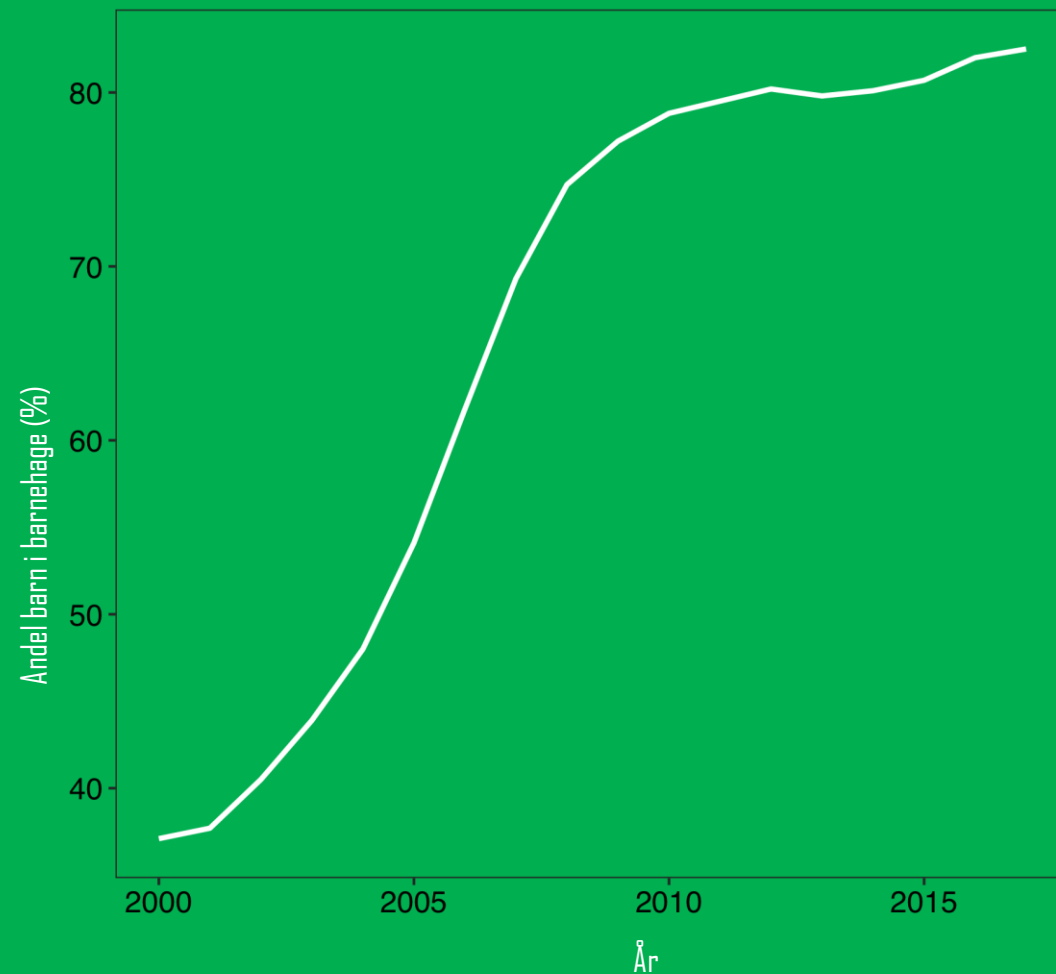
Tvillingstudier har vist at oppvekstmiljøet er viktigere enn gener i starten av livet, men at gener spiller en større rolle etterhvert som barna blir eldre. I småbarnsperioden forklarer gener bare 20% av barns kognitive utvikling. Resten forklares av barnas sosiale miljø.

Barnehagene har derfor en unik mulighet til å påvirke hvordan barna utvikler seg, noe som også er viktig for barnas videre skolegang. Internasjonale studier vist at utviklingsmessige forskjeller mellom barn ved skolestart har en tendens til å vedvare (eller øke) over tid. Hvis man vil gjøre noe med sosial ulikhet bør det gjøres før barna begynner på skolen.

Stadig flere småbarn i barnehagen

Andelen småbarn som går i barnehage har eksplodert de siste tiårene.

Over 80% av 1-2 åringer går i dag i barnehage i Norge.

... men lite tidligere forskning på de yngste

Til tross for den svært høye andelen småbarn i norske barnehager, har det vært lite forskning på de yngste barnehagebarna i Norge (før GoBaN-prosjektet).

Internasjonal forskning (ofte amerikansk) har vist blandede resultater når det kommer til tidlig barnehagestart. Det er ingen konsensus om hvorvidt tidlig barnehagestart er positivt eller negativt for barnas utvikling, og det er vanskelig å trekke slutninger på tvers av landegrensener. Ulike land har ulike barnehagesystemer, og ikke minst ulike barne- og brukergrupper.

Vår studie

Utvalg

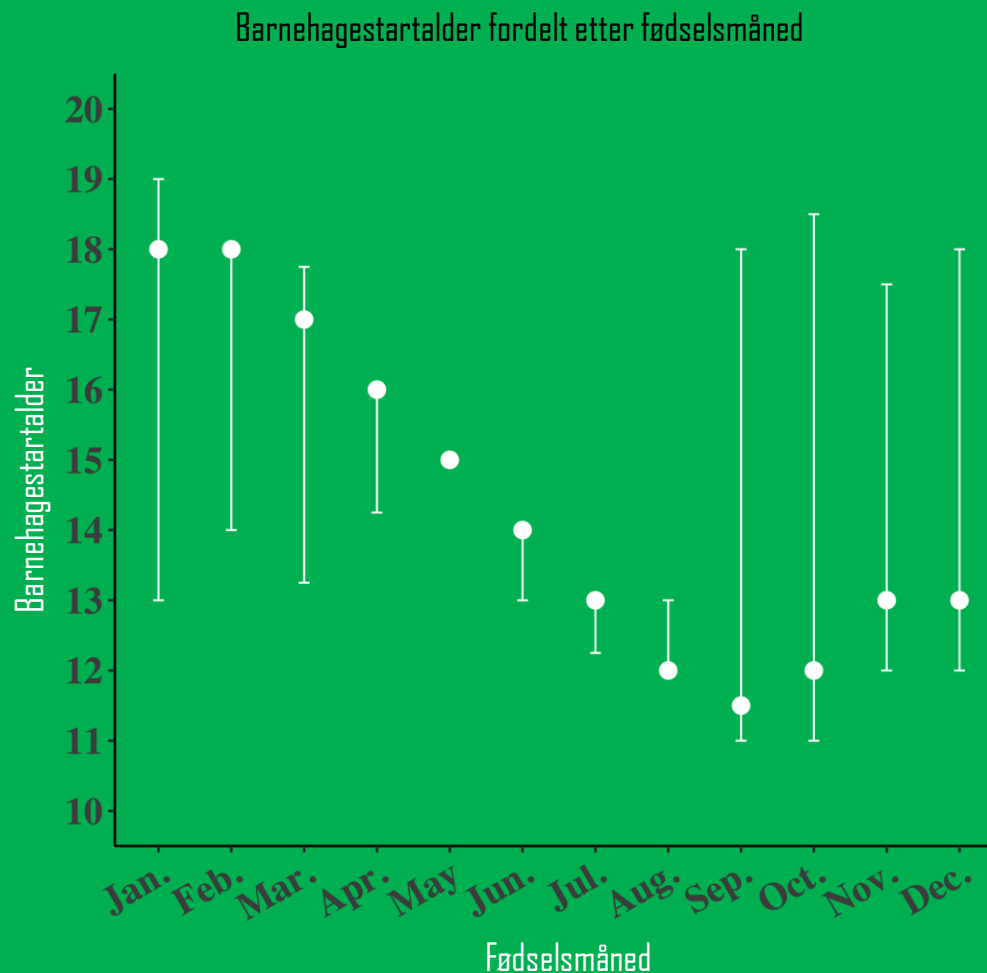
Vi analyserte data fra ca. 800 barnehagebarn som begynte i barnehage før fylte 2 år.

Barna kom fra 80 forskjellige barnehager – og 200 avdelinger, spredt rundt store deler av Norge. De ble kartlagt ved 3 års alder, på sosial og kognitiv utvikling

Kvasiekperimentelt forskningsdesign

Barnas fødselsmåned har mye å si for når de begynner i barnehagen siden retten til barnehageplass er aldersbetinget.

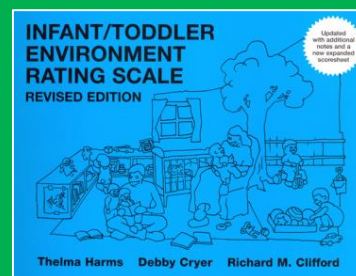
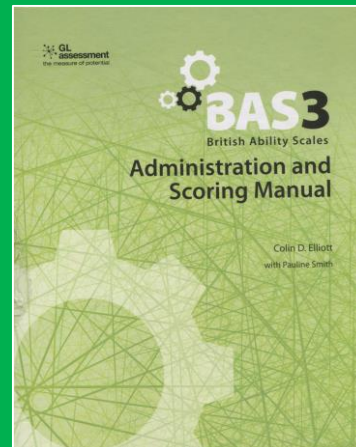
Vi tok derfor utgangspunkt i denne tilfeldige variasjonen i barnehagestartalder som skyldes når på året barna er født for å slå fast den faktiske (kausale) virkningen av alder ved barnehagestart på barnas utvikling.

Kartleggingsverktøy

Vi brukte 4 ulike kartleggingsverktøy:

- For å måle kognitive ferdigheter benyttet vi 2 tester fra det ledende britiske kartleggingsverktøyet *British Ability Scales III* (BAS3): en for non-verbale kognitive ferdigheter (logisk resonnering), og en for verbale kognitive ferdigheter (språk).
- For å kartlegge sosial kompetanse benyttet vi *Lamers skala for sosial kompetanse*.
- Kvaliteten på barnehagene ble kartlagt med Infant/Toddler Environment Rating Scale-R.

Hvordan ble kartleggingen gjennomført?

De kognitive testene ble utført av forskere og forskningsassistenter tilknyttet GoBaN-prosjektet når barna var ca. 3 år gamle (og deretter ved 5 års alder).

Før kartleggingen tilbragte de litt tid i barnehagen for å bli kjent med barna. Selve kartleggingen ble gjennomført på et eget rom, sammen med en fortrolig ansatt fra barnehagen som skulle sørge for at barna følte seg trygge og komfortable, men som ble instruert om å ikke hjelpe eller gi hint til barna.

Testene er utformet som spill, og de fleste barna ga uttrykk for at de syntes det var gøy. De få barna som ikke ville, slapp.

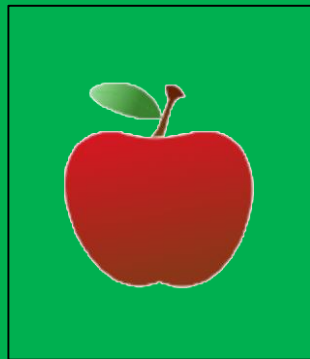
Barnas sosiale kompetanse ble vurdert av barnehagelærerne selv.

Verbalspråk-test

Barna ble vist en rekke ulike kort med bilder av forskjellige objekter, og ble deretter bedt om å fortelle hva det er bilde av.

Eksempel:

Hva er dette?

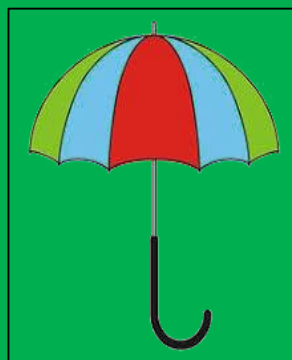

Non-verbal kognitiv test (logisk resonnering)

Barna ble vist en rekke ulike kort med bilder av forskjellige objekter. For hvert kort ble de bedt om å plassere det der hvor barnet selv syntes at det passet best.

Eksempel:

Hvor passer paraplyen best?

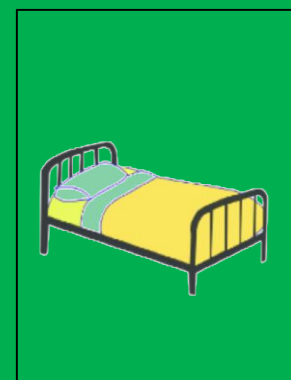
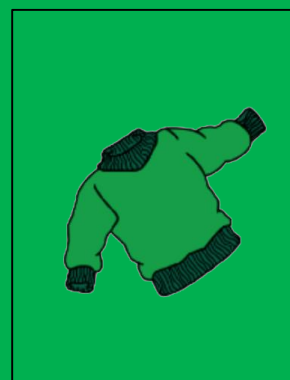
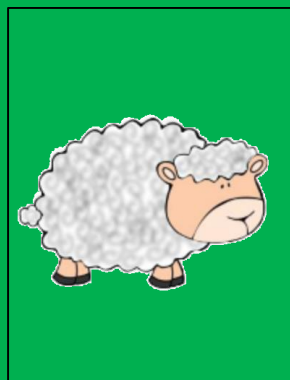

?

?

?

?

Sosial kompetanse

Barnehagelærerne vurderte barna på en rekke områder, knyttet til lek, selvhevdelse, selvkontroll, prososial atferd, empati og rolletaking, og tilpasningsdyktighet.

Eksempler:

Støtter og oppmuntrer barnet andre barn (1=Svært sjelden, 2=Sjelden, 3=Av og til, 4=Ofte, '5=Svært ofte)

Har barnet lyst til å delta i lek eller andre gruppeaktiviteter

Hjelper barnet de andre barna uten å bli bedt om det

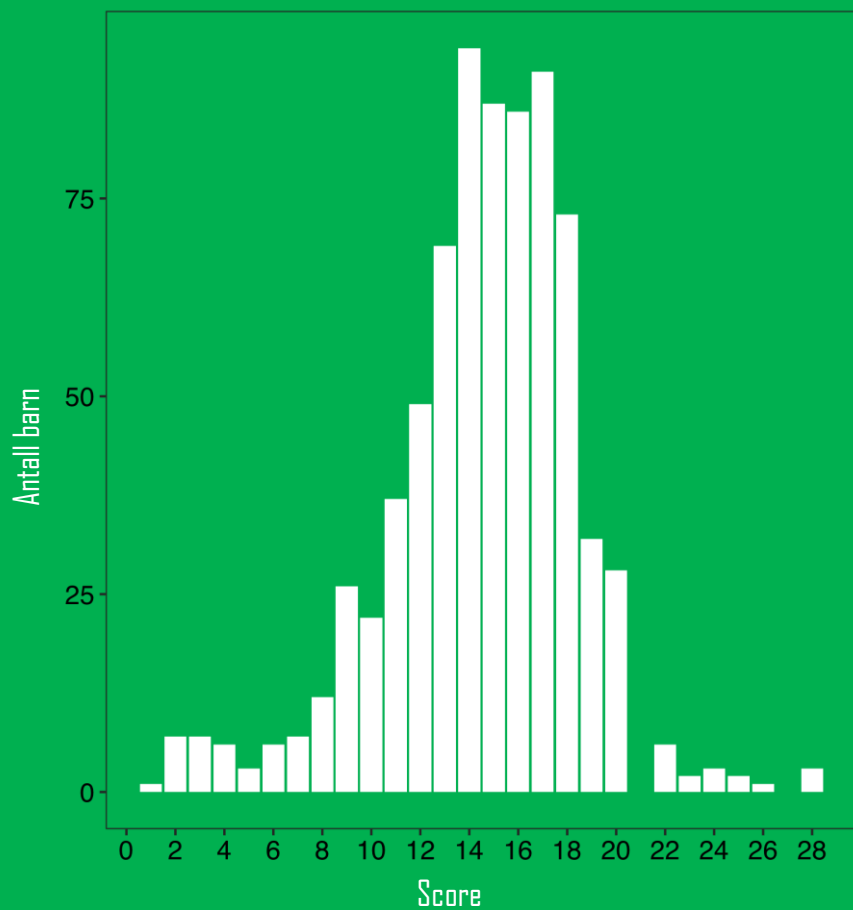
Tar barnet initiativ til lek

Kan barnet sette ord på andres følelser

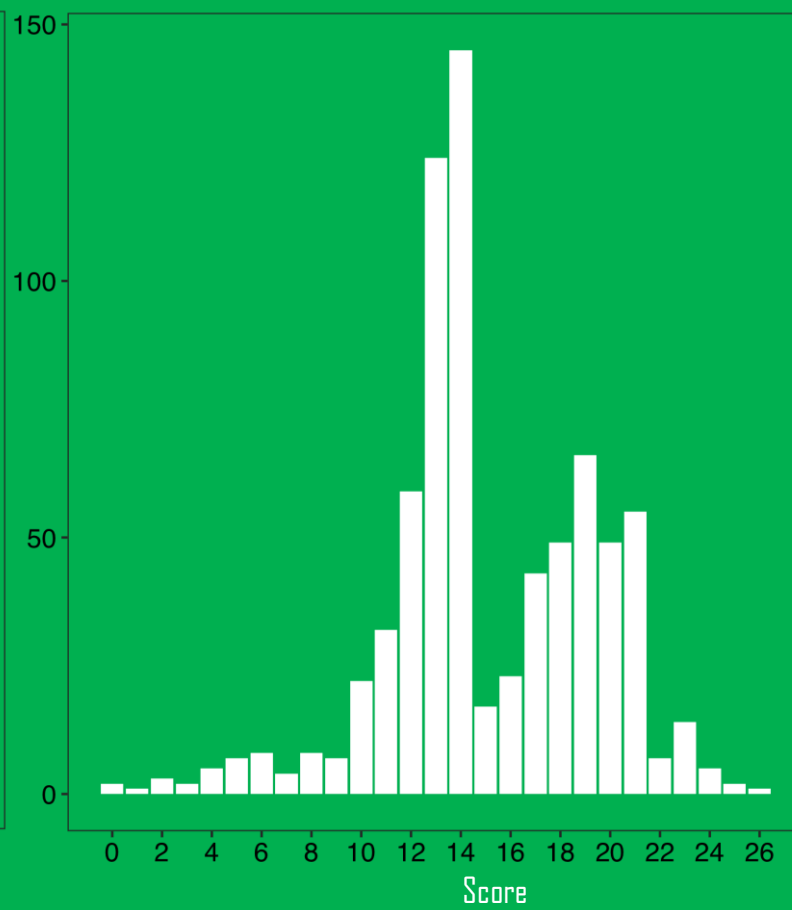
Resultater

Fordelinger over testresultater

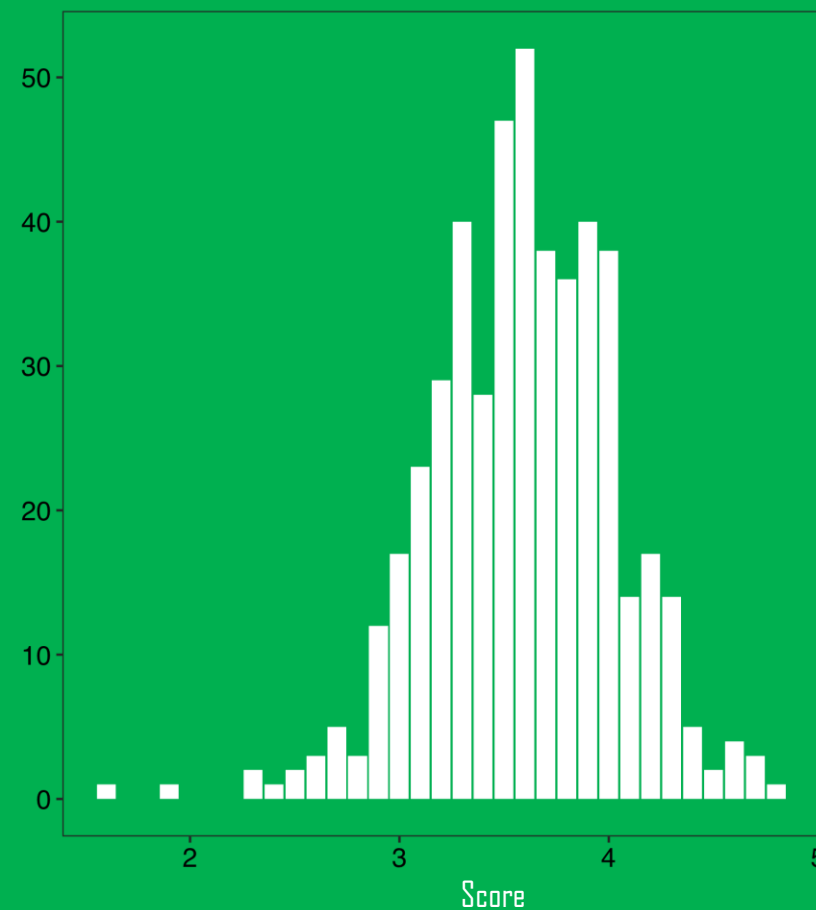
Non-verbale ferdigheter

Verbale kognitive ferdigheter

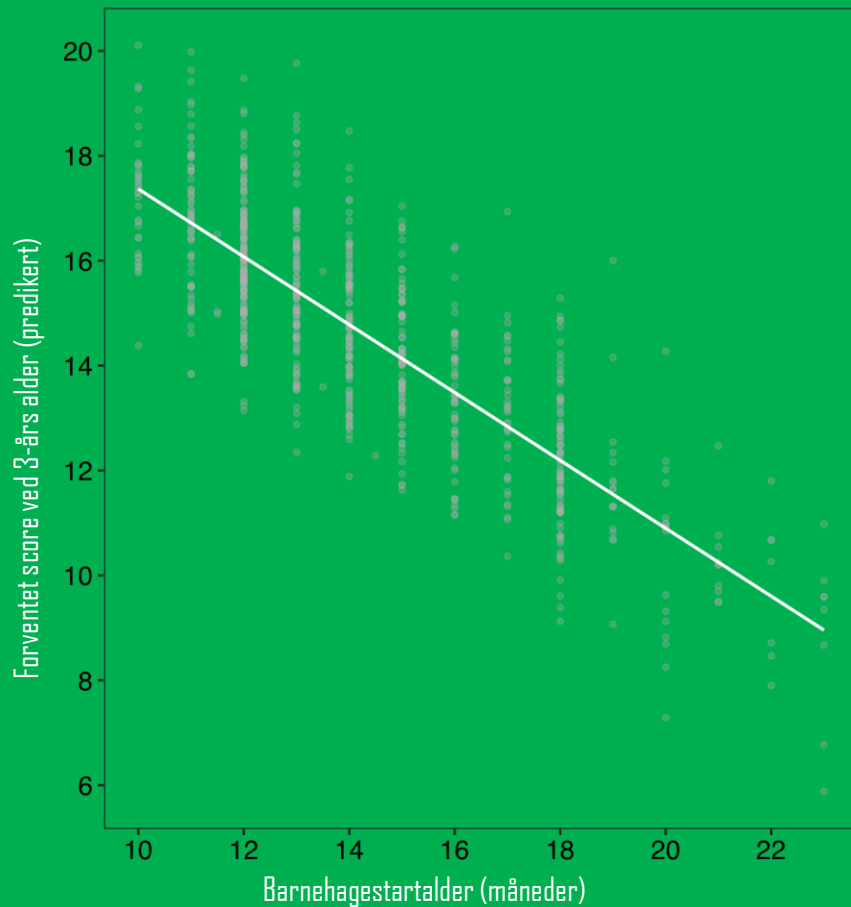

Sosial kompetanse

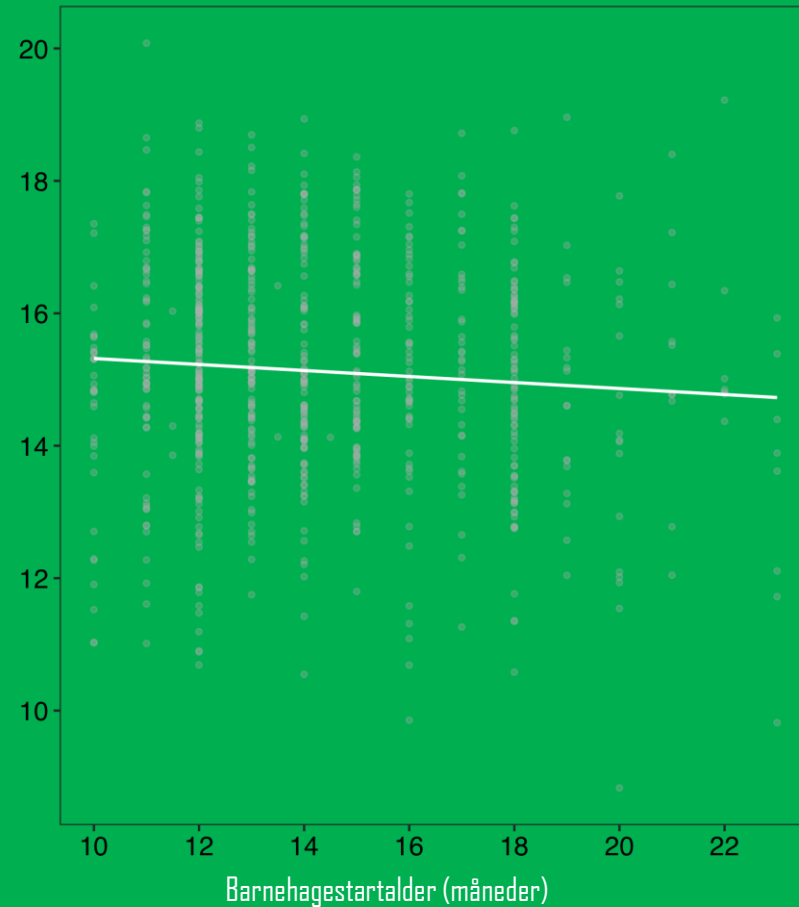

Effekten av barnehagestartalder på barns utvikling

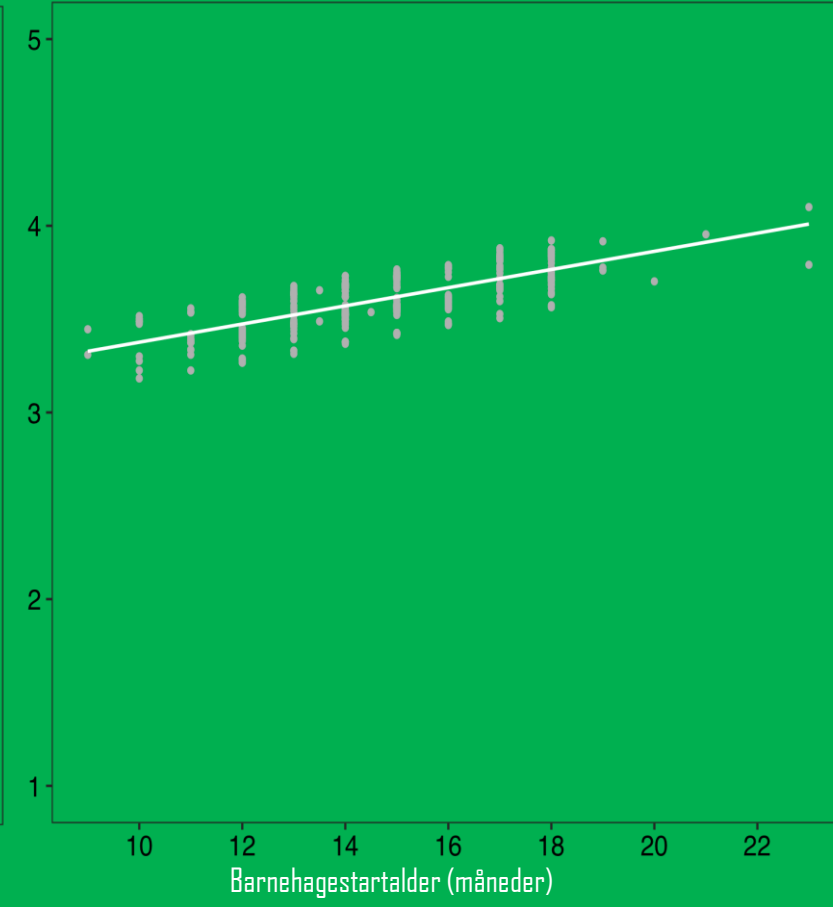
Non-verbale ferdigheter

Verbale ferdigheter

Sosial kompetanse

Hvorfor blir barna mer «intelligente» av å starte tidlig?

Vi vet ikke (enda). Men det som er klart er at barna får en type positiv stimulering i barnehagen som de ikke får på samme måte hjemme. Hvorvidt dette har med visse typer aktiviteter i barnehagen å gjøre, eller hvorvidt det kommer som en konsekvens av interaksjon med andre barn og voksne er fremdeles uklart.

Hvorfor gir ikke tidlig barnehagestart bedre verbalspråk?

Språklæringen går sin gang uavhengig av når barna begynner i barnehagen. En forklaring på dette kan være at mange av foreldrene som deltok i GoBaN-prosjektet var relativt høyt utdannet, og at de derfor er godt rustet til å gi barna gode språkbetingelser. I så måte tilfører ikke barnehagene språkstimulering utover det barna får hjemme.

Hvorfor gir tidlig start dårligere sosial kompetanse?

Man skulle kanskje tro at det ville vært motsatt? At tidlig sosialisering ville føre til smidigere sosial interaksjon med andre?

En mulig forklaring kan være at at eldre barn er bedre på å tilpasse seg gruppesituasjoner, og at yngre barn raskere tillærer seg mindre hensiktsmessige måter å omgås andre barn og voksne på, som de bærer med seg videre.

Dette kan også ha en sammenheng med at vi finner at småbarnsavdelinger ofte har lav score på observasjonskriterier (ITERS-R) som går på interaksjon med barna (selv om de ansatte i barnehagene fremstår som gode rollemodeller).

Hvilken rolle spiller kvaliteten på barnehage tilbudet?

Et av de mer overraskende resultatene fra studiene var at effektene av tidlig barnehagestart ikke varierte på tvers kvaliteten på barnehagene. Kvalitet ble definert som gjennomsnittsscoren for hver avdeling på tvers av 400 ulike observasjonskriterier i ITERS-R verktøyet.

MEN: vi undersøkte ikke hvorvidt barn som startet tidlig i barnehager med høy score på spesifikke underområder av ITERS (relatert til barns utvikling) ville hatt større eller mindre fordeler knyttet til tidlig barnehagestart.

Burde barn bli lenger hjemme?

Siden det å starte tidlig er negativt for barns sosiale utvikling, burde de da heller bli lenger hjemme? Nei, ikke etter vår oppfatning. De positive effektene av å starte tidlig i barnehagen på barnas kognitive ferdigheter var vesentlig større enn de negative effektene på barnas sosiale kompetanse. Konklusjonen er heller at barnehagene må bli bedre på å ivareta de yngste barnas sosiale og emosjonelle behov ved å heve kvaliteten på barnehagetilbudet.

Bør barnehagene anmode om lenger tilvenningsperioder ved barnehagestart?

Selv om vi i GoBaN-prosjektet ikke kunne teste hvorvidt lengden på tilvenningen har hatt noe å si for hvorvidt barna utviklet seg i negativ retning når det kommer til sosial kompetanse, så kan dette ha vært et moment som har spilt inn, ettersom mange foreldre velger forholdsvis korte tilvenningsperioder. Dette kan gå hardest ut over de yngste barna.

Bør dagens aldersbetingede rett til barnehageplass revurderes?

Dagens lovregulerte rett til barnehageplass, som er basert på når på året barna er født, fører i praksis til vesentlige forskjeller i barnas tidlige ferdigheter fordi de som er født sent på året ofte må vente vesentlig lenger før de får barnehageplass. Er dette rettferdig?

Men finnes det reelle alternativer? Barnehageplasser er en begrenset ressurs, men er det likevel mulig å tilby barnehageplass til alle fra de er 1 år?

Veien videre

Vil forskjellene vi finner ved 3 års alder som skyldes ulikhet i barnehagestartalder vedvare over tid? Selv om de som starter tidligst gjør det best ved 3 års alder betyr ikke det nødvendigvis at de vil klare å holde på denne fordelene over tid. Men dersom de klarer å dra nytte av forspranget så vil forskjeller i barnehagestartalder kunne skape større ulikhet i skolen.

Foreløpig har vi kun studert forskjeller ved 3 års alder. Neste skritt er å studere hvordan barnas utvikling så ut ved 5 års alder.

Vi er også i prosess med å søke om nye prosjektmidler til å kunne fortsette å følge barna inn i skolen.

Takk for oppmerksomheten! Spørsmål?